

Ord og uttrykk

Forklaring på ord, uttrykk og begreper som brukes
i Norges Banks kunnskapssenter og «Horisont»

Aksje

Når du kjøper en aksje, blir du deleier i et aksjeselskap.

Aktivklasser

Ulike typer verdipapirer, som for eksempel aksjer og obligasjoner.

Kapitalavkastning

Kapitalavkastning kan være vederlaget du mottar for å overlate kapital til andre, for eksempel i form av leie, renter, verdistigning og utbytte.

Betalingsmidler

Penger i form av kontanter eller kontopenger.

Deflasjon

Vedvarende fall i det generelle prisnivået.

Finansiell stabilitet

Finansiell stabilitet innebærer at det finansielle systemet er robust overfor forstyrrelser i økonomien, slik at det er i stand til å formidle finansiering, utføre betalinger og omfordele risiko på en tilfredsstillende måte. Kriser i det finansielle systemet kan ha negative følger for vekst og velferd.

Finansinstitusjoner

Selskap, foretak eller annen institusjon som driver finansieringsvirksomhet. Finansinstitusjon brukes som samlebetegnelse for banker, finansieringsforetak og forsikringsselskaper.

Fondsforvalter

En fondsforvalter investerer penger i ulike aktiva typer på vegne av kunder som har kjøpt andeler i fond (for eksempel aksjefond).

Inflasjon

Vedvarende økning i det generelle prisnivået.

Investering

Kapitalplassering i varige aktiva

Investor

En person eller en bedrift som plasserer kapital, ofte i ulike aktiviteter som for eksempel aksjer, obligasjoner eller eiendom)

Likviditet

En person eller en bedrifts betalingsevne, det vil si evnen til å møte sine kortsiktige forpliktelser ved forfall.

Långiver i siste instans

Norges Bank kan tilføre ekstraordinær likviditet til hele banksystemet eller enkeltbanker når tilgangen til likviditet fra andre kilder er svekket. Muligheten til å yte ekstraordinær likviditet gjør at sentralbanken kan bidra til å hindre finansielle problemer i å spre seg, og hindre at en større krise oppstår

Pengemengde

Samfunnets samlede beholdning av sedler og mynter, bankinnskudd og andre finansielle instrumenter.

Penger

Penger er ethvert godtatt betalingsmiddel. Penger har flere funksjoner. De brukes som betalingsmiddel, målestokk og som verdioppbevaring.

Portefølje

Den samlede beholdningen av verdipapirer.

Rente

Godtgjørelse for disposisjonsretten til [kapital](#). For eksempel vil du normalt måtte betale et vederlag på lån du har tatt opp i banken, og du vil motta vederlag på kapitalen du har satt inn.

Rentepapirer

Fellesbetegnelse for obligasjoner, sertifikater og statskasseveksler.

Når du kjøper en obligasjon, låner du i praksis ut penger til et selskap eller til en stat.

Risiko

Innebærer at hendelser som har konsekvenser for noe som er av verdi for oss kan inntreffe. Dersom du for eksempel kjøper en aksje, vil det alltid være en risiko for at den faller i verdi.

Sentralbank

En sentralbank er navet i penge- og betalingssystemet i et land eller i en gruppe land. Sentralbanken kan ha mange ulike oppgaver. Norges Bank har enerett på å utstede norske sedler og mynter, er statens bankforbindelse, og sørger for daglig oppgjør mellom banker og finansinstitusjoner. I tillegg forvalter banken Statens pensjonsfond utland (Oljefondet) og Norges valutareserver, og overvåker betalingssystemene i Norge.

Styringsrente

Styringsrenten (foliorenten) i Norge er renten på bankenes innskudd opp til en viss kvote i Norges Bank. Endringer i Norges Banks styringsrente vil normalt ha sterkt gjennomslag i de mest kortsiktige rentene i pengemarkedet og for bankenes innskudds- og utlånsrenter.

Valutakurs

Prisen på et lands valuta målt mot andre lands valuta, for eksempel norske kroner per euro.

Valutareserver

Sentralbankens beholdninger av finansielle aktiva i utenlandsk valuta som skal kunne benyttes i gjennomføringen av pengepolitikken eller ut fra hensyn til finansiell stabilitet.

Oljefondet

Statens pensjonsfond utland, populært kalt Oljefondet, er et finanspolitisk instrument for å sikre at også fremtidige generasjoner vil nye godt av statens petroleumsinntekter.